

Догляд за посівами передбачає систему заходів, спрямованих на створення оптимальних умов росту і розвитку рослин та формування урожаю високої якості. Підживлення посівів, боротьба з бур'янами, хворобами та шкідниками і несприятливими факторами повинні здійснюватися в оптимальні строки, на високому агротехнологічному рівні.

Список використаних джерел

1. Лихочвор В.В. Рослинництво. Технологія вирощування сільськогосподарських культур. 2-е видання. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 808 с.
2. Царенко О.М., Кожушко Н.С. Правова основа та практичне насінництво зернових культур. К.: Універсальна книга, 2001. 185 с.
3. Молоцький М.Я., Васильківський С. П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських культур. К.: Вища освіта, 2006. 460 с.

ШЕВЧУК Валентина

доктор с.-г. наук, професор

кафедри землеробства, ґрунтознавства та захисту рослин

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

ПОПЕРЕДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ІРЖІ М'ЯТИ ПЕРЦЕВОЇ (MENTHA PIPERITA L)

М'ята перцева (*Mentha piperita* L) багаторічна трав'яниста рослина родини губоцвітих (*Lamiaceae*). Стебло у м'яти гіллясте, досягає висоти 50-100 см і більше. Листки вкриті з обох боків дрібними маслянистими залозами, в яких накопичується ефірна олія. М'ята цвіте рясно, але насіння майже не утворює.

Вміст ефірної олії виявлений в усіх надземних органах (листках 2-4%, суцвіттях – 4-5%, у стеблах до 0,3% від маси сухої речовини). М'ята перцева містить 41-92% ментолу та 9-25% ментону та інші речовини (Бахмат М.І. та інші, 2003р.)

Обмежуючим фактором росту і розвитку м'яти перцевої є ураженість її хворобами. Згідно літературних даних м'яту перцеву уражують такі види збудників: *Erysiphe cichoracearum* f. *menthae* Jack, *Phyllosticta menthae* Pers, *Sphaceloma menthae* Lenk, *Septoria menthae* Oud, *Septoria menticola* Sacc, *Ramularia menticola* Sacc. На м'яті перцевій виявлено вірусне захворювання яке проявляється у вигляді мозаїчності і кучерявості, карликовості рослин, зниження вмісту ефірного масла і ментолу.

Завдання дослідження – дослідити особливості патогенезу збудника іржі м'яти перцевої.

Методика досліджень

Спостереження за ростом і розвитком м'яти перцевої проводили протягом вегетаційного періоду. Визначення збудника іржі м'яти перцевої проводили за такими джерелами:

1. Зерова М.Я. та 209н.. Визначник грибів України.-К.: Наукова думка, 1971 р.

2. Морочковський С.Ф. та 209н.. Визначник грибів України.- К.: Наукова думка 1971 р.

Результати досліджень

Збудник іржі м'яти. *Puccinia menthae* Pers відноситься до класу *Basidiomycetes* порядку *Uredinales*. Збудник уражує листя і стебла м'яти перцевої (мал.1).

Мал.1. Іржа м'яти перцевої *Puccinia menthae* Pers

Ецидіальна стадія гриба з'являється в кінці квітня чи на початку травня на листках і стеблах відростаючих пагонів у вигляді білуватих а пізніше золотисто-жовтих подушечок - ецидій. Спермогонії утворюються на нижній стороні листя 95-100 мкм в діаметрі, спочатку медово-жовті, потім коричневі.

Еції формуються з нижньої сторони листя, продовгуваті – 0,3-0,5 мм в діаметрі. Еціоспори овальні, еліпсоподібні чи продовгуваті безколірні чи блідо-жовті, дрібно бородавчасті. Уражені стебла часто засихають, ламаються. Через 12-15 днів після зараження еціоспорами з'являються бурі подушечки - уредопустули зі спорами. Уредоспори округлі, еліпсоподібні чи яйцевидні,

розміром 19-29 x 17-24 мкм з 2-3 проростаючими порами здійснюють зараження рослин протягом вегетації. Теліопустули формуються з нижньої сторони листя, розсіяні, округлі 0,3-1,5 мм в діаметрі, іноді зливаються, порошасті, чорного забарвлення. Теліоспори широко еліпсоподібні, розміром 25-32x19-24 мкм на обох кінцях заокруглені, біля оболонки, слабо перетягнуті оболонка 1,5-2,5 мкм товщиною, бура, рідко бородавчата, ніжка до 65 мкм довжиною майже безколірна, ламка. Теліоспори служать джерелом первинної інфекції. Збудник може перезимувати міцелієм у кореневищах рослин.

Основні заходи попередження розвитку іржі м'яти полягають у наступному:

1. Формування оптимальних за густотою посівів м'яти перцевої.
2. Проводити боротьбу з бур'янами.
3. Вирощування стійких сортів проти іржі.
4. З метою попередження масового поширення іржі рекомендується проводити збір м'яти перцевої на початку цвітіння.
5. Проводити обприскування посівів рекомендованими фунгіцидами.

Література:

1. Бахмат М.І., Квашук О.В., Хоміна В.Я., Комарніцький В.М. Лікарське рослинництво.- Кам'янець-Подільський.- ПП «Медобори-2006» -2011.- 249 с.
2. Шевчук В.К., Вільчинська Л.А. Хвороби лікарських рослин.- Кам'янець-Подільський.- 2019р.-138 с.

Володимир ШОВДРА

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 203 «Садівництво та виноградарство»

Науковий керівник **МУЛЯРЧУК Оксана**

кандидат с.-г. наук, доцент кафедри

садівництва і виноградарства